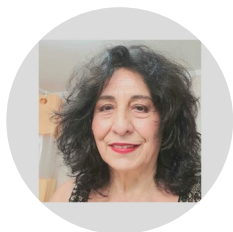

Ελληνική Παιδεία Εξωστρέφεια & Διεθνοποίηση

Μαριέττα Παναγιωτοπούλου

Εμπειρογνώμων διαχείρισης προγραμμάτων εκπαίδευσης και ανθρώπινου δυναμικού,
Μέλος ΔΣ ΕΛΙΣΜΕ

Key ideas:

- 1) Η σημασία της παιδείας είναι κομβική, τόσο όσον αφορά στην προσωπική μας εξέλιξη, όσο και στη συνολική ανάπτυξη μιας χώρας
- 2) Σημαντικοί πυλώνες εξωστρέφειας και ηπίας ισχύος, στους οποίους η Ελλάδα θα μπορούσε να στηρίξει την πολιτιστική προβολή της, είναι η εκπαίδευση και ο πολιτισμός
- 3) Χρειάζεται να οργανωθεί μια εθνική προσπάθεια για την επανατοποθέτηση της Ελλάδος του πνεύματος, της παιδείας και του πολιτισμού, στη διεθνή σκακιέρα.

Έχουν δημοσιευθεί αναρίθμητα άρθρα για την παιδεία, έχουν διατυπωθεί πολλές απόψεις, έχουν αναλυθεί προσεγγίσεις από διάφορες οπτικές, αλλά ευτυχώς το θέμα αυτό δεν εξαντλείται. Και τούτο, γιατί **η σημασία της παιδείας είναι κομβική, τόσο όσον αφορά στην προσωπική μας εξέλιξη, όσο και στη συνολική ανάπτυξη μιας χώρας.** Η εκπαίδευση πρέπει να βρίσκεται στην κορυφή των προτεραιοτήτων μας με πρωταρχικό σκοπό όχι μόνο να μεταδώσει γνώσεις, δεξιότητες, ικανότητες και τρόπους συμπεριφοράς, αλλά να διδάξει τις θεμελιώδεις αξίες της κοινωνίας μας και να δημιουργήσει σωστούς πολίτες. Στην Ελλάδα, η παροχή δωρεάν παιδείας σε όλους τους πολίτες, σε όλες τις βαθμίδες, στα κρατικά εκπαιδευτήρια αποτελεί συνταγματική αρχή.

Ο [Ευρωπαϊκός Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων](#)

τονίζει το δικαίωμα του ανθρώπου στην εκπαίδευση.

Στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή η Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης, Νεολαίας, Αθλητισμού και

Πολιτισμού (EAC) αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για την δημιουργία ενός [Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης](#) με το όραμα ότι σε ολόκληρη την ΕΕ. Η παραμονή στο εξωτερικό για σπουδές και μάθηση θα πρέπει να γίνει κανόνας. Οι τίτλοι σπουδών δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα πρέπει να αναγνωρίζονται σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Η εκμάθηση δύο ξένων γλωσσών, επιπλέον της μητρικής, θα πρέπει να γίνει κανόνας. Όλοι θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας εκπαίδευση, ανεξάρτητα από το κοινωνικοοικονομικό τους υπόβαθρο. Οι πολίτες θα πρέπει να έχουν έντονη αίσθηση της ταυτότητάς τους ως Ευρωπαίων, της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς και της πολυμορφίας της.

Στην Ελλάδα, μέσα στο πλαίσιο των στρατηγικών στόχων για την παιδεία προβλέπονται αρκετές δράσεις. Θα ήθελα ειδικότερα να αναφερθώ σε μία πολύ σημαντική, ήτοι την εξωστρέφεια και

διεθνοποίηση.

Είναι γνωστό ότι **σημαντικοί πυλώνες εξωστρέφειας και ηπίας ισχύος, στους οποίους η Ελλάδα θα μπορούσε να στηρίξει την πολιτιστική προβολή της, είναι η εκπαίδευση και ο πολιτισμός.**

Η διάδοση της Ελληνικής παιδείας μπορεί να γίνει διττώς, με κατεύθυνση από Ελλάδα προς το εξωτερικό και από το εξωτερικό προς Ελλάδα. Στο εξωτερικό η Ελλάδα διαθέτει μεγάλο δίκτυο σπουδών, λύκεια και έδρες νεοελληνικών σπουδών σε Πανεπιστήμια Ασίας, Αφρικής, Β.Αμερικής, Ευρώπης, Αυστραλίας, Ν.Αμερικής, συγκεκριμένα 211 έδρες, 154 εξεταστικά κέντρα, 32 αναγνωρισμένα εξεταστικά κέντρα. Επίσης διαθέτει και έδρες αρχαίων ελληνικών (Πανεπιστήμια Illinois, Boston, King's College, Ίδρυμα Μαρίας Τσάτσου στην Ουρουγουάη κλπ), κλασικών και βυζαντινών σπουδών.

Στο εσωτερικό χρειάζεται να ενισχυθεί η διδασκαλία ξενόγλωσσων σπουδών, όπως γίνεται σε όλες τις ανεπτυγμένες χώρες.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να κάνω μία τιμητική αναφορά στην αξία της ελληνικής γλώσσας, η οποία αντιπροσωπεύεται από κείμενα λογοτεχνικά που χρονολογούνται χωρίς διακοπή από τον 8ο αι.π.Χ. ως σήμερα και είναι τροφός όλων των γλωσσών. Είναι μια γλώσσα «εννοιολογική», σε αντίθεση με άλλες που είναι «σημειολογικές». Ξεχωρίζει ιδιαίτερα για την ακρίβεια, τη δυνατότητα να διατυπώνει λεπτές εννοιολογικές αποχρώσεις και να γεννά συνεχώς νέες λέξεις, τη μουσικότητα και τη μαθηματική δομή.

Η εκπαίδευση εν τούτοις στην Ελλάδα δεν είναι δυνατόν να παρέχεται μόνο στην Ελληνική, γιατί η όμορφη γλώσσα μας δεν είναι διεθνής.

Χρειάζονται η εφαρμογή του Ν. 4692/2020, ξενόγλωσσα προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα, θεσμοθέτηση joint degrees και double degrees μεταξύ ελληνικών ΑΕΙ και μεταξύ ελληνικών και ξένων ΑΕΙ, διευκολύνσεις για την προσέλκυση και τη διαμονή αλλοδαπών φοιτητών αλλά και κατοίκων εξωτερικού ελληνικής καταγωγής.

Όλα τα εκπαιδευτικά προγράμματα ΑΕΙ στην ελληνική και αγγλική καθώς και γενικές πληροφορίες αποτυπώνονται στον εξαιρετικό κατάλογο [Study in Greece](#). Παράλληλα, με το νέο σχέδιο νόμου ΥΠΕΠΘ προωθείται η αναβάθμιση της ποιότητας των ΑΕΙ καθώς και η απλοποίηση των διαδικασιών του ΔΟΑΤΑΠ κατά την αναγνώριση αλλοδαπών τίτλων σπουδών.

Στόχος είναι η Ελλάδα να γίνει κέντρο εκπαίδευσης, η ελληνική εκπαίδευση να καταστεί εξωστρεφής και να αναπτυχθούν συνεργασίες και ανταλλαγή φοιτητών με άλλες χώρες. Στα ξενόγλωσσα τμήματα θα έχουν την δυνατότητα να σπουδάζουν αλλοδαποί φοιτητές, από ΕΕ και εκτός αυτής, έναντι καταβολής διδάκτρων. Θεωρώ στοίχημα την έξωθεν αναγνώριση της ποιότητας των σπουδών στην Ελλάδα, ώστε οι φοιτήσαντες σε Ελληνικά ΑΕΙ να παρουσιάζουν βιογραφικό με κύρος, πράγμα που όπως όλοι γνωρίζουμε αποτελεί κριτήριο επιλογής ΑΕΙ και εν συνεχεία επαγγελματικής αποκατάστασης. Κατ'αυτόν τον τρόπο θα γίνεται συγχρόνως διάδοση της ελληνικής γλώσσας και του ελληνικού πολιτισμού, αλλά βεβαίως θα υπάρχουν και θετικές οικονομικές συνέπειες. Εφόσον επιτύχουμε καλή φήμη στο ακαδημαϊκό επίπεδο, κατάργηση της βίας και της ανομίας και σωστή διοίκηση των ΑΕΙ, τότε διαθέτουμε το συγκριτικό πλεονέκτημα του ελκυστικού προορισμού, λόγω κλίματος, ασφάλειας, ωραίας χώρας, μικρότερου κόστους διαβίωσης και φιλόξενου λαού.

Αλλά, πώς θα φθάσει η πληροφόρηση σε μεγαλύτερο αριθμό ενδιαφερομένων; Ένας από τους παλαιότερους τρόπους είναι η Δημόσια Διπλωματία. Στο [ΥΠΕΞ](#) δημιουργήθηκε το 2019 μία καινούργια δομή, η Γενική Γραμματεία Δημόσιας Διπλωματίας, Θρησκευτικών και Προξενικών Υποθέσεων, η οποία μετονομάστηκε σε Γενική Γραμματεία Δημόσιας Διπλωματίας και Αποδήμου Ελληνισμού.

Στο σημείο αυτό είναι χρήσιμο να δούμε ποιό είναι το διεθνές περιβάλλον.

Η Γαλλία προβάλλει την παιδεία της μέσω του [Γαλλικού Ινστιτούτου](#), η Μ.Βρετανία με το [British Council](#), η Γερμανία με το [Ινστιτούτο Γκράιτε](#) και τις γερμανικές υποτροφίες (DAAD), οι ΗΠΑ με το [Ίδρυμα Fulbright](#), η Κίνα με τα [Ινστιτούτα Κομφούκιος](#) ακόμη και η Τουρκία με το [Yunus Emre](#) κλπ. Η Γαλλία προωθεί την παιδεία και πολιτισμό της κατά χώρες, με κριτήρια την προβολή ή στρατηγική επιρροή, την συνεργασία ή στρατηγική ανταλλαγής, την τυπολογία της πολιτιστικής διπλωματίας κ.α. παραμέτρους, έχοντας ως πρότυπο το British Council.

Εμείς, ως Ελλάδα, χρειάζεται να ασχοληθούμε με την δημιουργία ενός Ινστιτούτου; Δεν γίνεται μόνο με πληροφορίες καταλλήλως οργανωμένες να έχουμε διάδοση;

Σχετικά με τον προβληματισμό αυτό παρατίθενται κάποιες σκέψεις:

Είναι σημαντικό να έχουμε κατά νου ότι ο κόσμος δεν αλλάζει την άποψή του για μια χώρα – άποψη που έχει διαμορφωθεί εδώ και δεκαετίες – επειδή τους το είπε μια εκστρατεία μάρκετινγκ. Ο άνθρωπος εμπιστεύεται την δια ζώσης επαφή και κυρίως τα μηνύματα που περνάνε οι φίλοι, οι συνάδελφοι και η οικογένεια. Επισημαίνεται ότι ακόμη και σε περιπτώσεις όπου οι ξένοι ηγέτες είναι φιλικοί προς μία χώρα, η ευχέρειά τους περιορίζεται εάν το κοινό ή το κοινοβούλιο, τα

οποία εκπροσωπούν, έχουν σχηματίσει μία αρνητική εικόνα για την χώρα αυτή και την πολιτική της. **Η πληροφορία είναι δύναμη και σήμερα ένα πολύ μεγαλύτερο μέρος του παγκόσμιου πληθυσμού έχει πρόσβαση στη δύναμη αυτή.** Η πρόοδος της τεχνολογίας έχει οδηγήσει σε δραματική μείωση του κόστους της επεξεργασίας και της μετάδοσης πληροφοριών. Το αποτέλεσμα είναι μία έκρηξη από πληροφορίες η οποία έχει προκαλέσει το «παράδοξο της αφθονίας». **Η αφθονία των πληροφοριών οδηγεί στην...έλλειψη προσοχής.** Όταν οι άνθρωποι κατακινούνται από τον όγκο των πληροφοριών γύρω τους, δυσκολεύονται να αποφασίσουν πού θα επικεντρώσουν την προσοχή τους. Συνεπώς, η προσοχή και όχι η πληροφορία γίνεται πλέον ο «σπανίζων» πόρος και εκείνοι που μπορούν να διακρίνουν την πολύτιμη πληροφορία από τις κακής ποιότητας πληροφορίες των παρασκηνίων κερδίζουν δύναμη. **Τα διάφορα Ινστιτούτα ακόμη και στο καιρό της τεχνολογίας, εξακολουθούν να υπάρχουν και να δραστηριοποιούνται, διότι δημιουργούν ιστό κοινωνικών και προσωπικών επαφών και με τον τρόπο αυτό προωθούν τους στόχους τους.**

Τα ξένα Ιδρύματα στην Ελλάδα άλλα είναι νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, άλλα δημοσίου, πάντως όλα «ακουμπάνε» στα Υπουργεία Εξωτερικών. Χρηματοδοτούνται από το κράτος εν μέρει, από μαθήματα γλώσσας, από εξετάσεις για διπλώματα κλπ. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το Ινστιτούτο Κομφούκιος, το οποίο προωθεί την κινεζική γλώσσα και πολιτισμό με ένα εργαλείο μάρκετινγκ πολύ δυναμικό. Σήμερα υπάρχουν 500 Ινστιτούτα Κομφούκιος σε περισσότερες από 130 χώρες. Συνεργάζονται με Πανεπιστήμια, όπου δημιουργούν έδρα, οπότε έχουν ως όφελος την άμεση πρόσβαση στο ευρύτερο φοιτητικό περιβάλλον, δεδομένου ότι μία σημαντική παράμετρος ενός ανάλογου σχεδίου είναι σε ποιους απευθυνόμαστε.

Σαν λογική ακολουθία των ανωτέρω εκτεθέντων, έχω την άποψη ότι η **Ελλάδα χρειάζεται να δημιουργήσει δικό της Κεντρικό φορέα προβολής της παιδείας και του πολιτισμού της**, κατά το παράδειγμα άλλων χωρών, με αναγνωρίσιμο όνομα κύρους, με έδρα/γραφεία στις Βρυξέλλες ή ΗΠΑ ή όπου επιλεγεί. Να μη διστάσει για την δυναμική δραστηριοποίησή της με το επιχείρημα ότι είμαστε μικρή χώρα ή ότι η παρούσα συγκυρία δεν προσφέρεται για πειράματα. Να προσπαθήσει να κάνει επανατοποθέτηση του εθνικού ονόματος με αυτοπεποίθηση, γιατί στον τομέα αυτό έχουμε πολλά ατού και πλούσιο πρωτογενές υλικό.

Το ΥΠΕΞ και το ΥΠΕΠΘ θα μπορούσαν να συγκροτήσουν ειδική ομάδα εργασίας, με σκοπό την κατάρτιση ενός επιχειρησιακού σχεδίου. Χωρίς ευκαιριακά πειράματα και τακτικές προσωπικής προβολής, να εξετασθούν η νομική μορφή, τα ηλεκτρονικά μέσα, οι τρόποι χρηματοδότησης, η σκοπιμότητα προβολής κατά χώρες καθώς και η ενδεχομένη αξιοποίηση ελληνικών οργανώσεων του εξωτερικού, αποδήμων ή άλλων, αλλά και εκπροσώπων ελληνικών εδρών. Κατά την διαδικασία αυτή δεν πρέπει με κανένα τρόπο να αντιπαρατεθούν υπηρεσίες, πρόσωπα, δομές, αλλά τουναντίον να συνεργασθούν και να αξιοποιηθούν οι υπάρχουσες δομές. Η προσέγγιση αυτή είναι ένα πρώτο μοντέλο, πριν από ένα ενδεχόμενο δυναμικό εγχείρημα. Χρειάζεται όραμα, ψυχή, ενέργεια και πρωτοβουλία. Έστω και αν η υλοποίηση ενός τέτοιου σχεδίου είναι πρόκληση, **υπάρχει ανοιχτός ορίζοντας για μία επανατοποθέτηση της Ελλάδος του πνεύματος, της παιδείας και του πολιτισμού, με αυτοπεποίθηση μεγάλη, με εργατικότητα και με ευέλικτες πρακτικές.**